

KRONIKA

SPREHOD PO JUGOSLOVANSKIH IN TUJIH REVIJAH

Posebna izdaja časopisa *The Poetry Miscellany* (št. 20), ki izhaja v mestu Chattanooga v ameriški zvezni državi Tennessee, je posvečena Jugoslaviji. Največji delež v njej pripada nekaterim sodobnim slovenskim pesnikom. Veno Taufer je predstavljen s tremi pesmimi, objavljen pa je tudi pogovor z njim. Dane Zajc ima pet pesmi, ki jih tudi uvaja pogovor z njim. Aleš Debeljak je objavil pesnitev iz petih sonetov s prostim stihom ter razpravo z naslovom *K poetični hagio-grafiji*, in sicer o poeziji Tomaža Šalamuna. Ta sicer objavlja sedem pesmi, revija pa prinaša tudi pogovor z njim. Natisnjen je prav tako pogovor z Borisom Novakom, ki so mu objavili eno pesnitev. Kajetan Kovič se predstavlja s tremi pesmimi, Milan Jesih, Božo Vodusek, Svetlana Makarovič in Jože Udovič pa s po eno. Srečko Kosovel ima v reviji dve pesmi. Z odlomki iz svoje poezije sta predstavljena Gregor Strniša in Saša Vegri. Edvard Kocbek ima objavljene štiri pesmi. Poezijo slovenskih pesnikov so prevedli Michael Biggins, Anselm Hollo, Michael Scammell, Elisavietta Ritchie in Alasdair MacKinnon. S pesniki sta se pogovarjala glavni urednik Richard Jackson in eden izmed sourednikov Chuck Scott. Tudi uvod je napisal Richard Jackson in v njem med drugim pravi takole: »Upamo, da je tisto, za kar so se odločali modernisti – eksperiment v obliki, raznolikost v pristopih k snovi, uporabljanje tradicionalnih folklornih korenin s poznavanjem sodobnih razvojev v svetu – tukaj ustrezno podano. Sodobna jugoslovanska poezija je zavrgla preprosto pojme dadaizma, ekspresionizma, nadrealizma, realizma, romantike itd. in jih nadomestila s pluralizmom in vizijo, ki je

tako vitalna in tehtna kot katerakoli druga v svetu, s poezijo, ki začčenja postajati, kot je videti pri pesnikih, kakršna sta Popa in Šalamun, pomemben vpliv v svetu,« je med drugim zapisal Richard Jackson v reviji *The Poetry Miscellany*.

*

Četrta številka *The Georgia Review*, ki izhaja v kraju Athens v ameriški zvezni državi Georgia, prinaša dve pesmi srbskega rojaka Charlesa Simica. Sanford Pinsker je napisal sestavek o postopkih Roberta Benchleya in Woodyja Allena, ki si v svojih humornih delih prizadevata za odzivnost času in razmeram. V reviji zasledimo tudi razpravo Richarda Jacksona, ki je kot Fulbrightov štipendist popotoval po Jugoslaviji. Njegov esej *Elegije v slogu* obravnava tri pesniške zbirke, med njimi tudi *Izbrane pesmi Tomaža Šalamuna*, ki so v angleščini izšle v prevodu Charlesa Simica. Richard Jackson je med drugim zapisal: »Za Jugoslovana Tomaža Šalamuna je pesem vselej zavzeta s prizadevanjem po tistem, česar ne more izreči: 'Pesnik je lovec, ne izraževalec,' pravi v nedavnem pogovoru. »Izražaš tisto, kar že imaš. Neizrazljivo je kot zver v gozdovih, ki jo lovec pozna le po njenih sledovih. Prav dejstvo, da je zdaj ne moremo ustrezno opisati, ko ji iščemo različne podobe in prispodobe, kaže, kako silna stvar je, kako privlačnost ima.« Izsledovanje Šalamuna obsega neizsledljivosti, protislovja, dobesedne govorne figure, pretirane zahteve, postranske nadrobnosti, napačne vzročnosti, sopolastvanje vsakdanje in zgodovinske nadrobnosti, asociativne preskočke, prečne vzporednosti in množico drugih slogovnih sredstev. Ta knjiga je končno politična, kakor je za večino pesnikov Vzhodne Evrope: kot je v svojem odlič-

nem uvodu opozoril Robert Haas, preprosto ni pomembna svoboda pisanja ampak svoboda v pisanju. Šalamunova poezija je izredno razsežna, pripravljena sprejeti vase svet raje z vsemi njegovimi protislovji, kot da bi tvegala kakšno izpustiti – poteza, naučena pri Whitmanu in Rimbaudu,« piše med drugim Richard Jackson.

*

Dvanajsta številka zagrebškega Forum-a prinaša med drugim tudi tri prispevke ob osemdesetletnici smrti Silvija Strahimira Kranjčevića. Tako se Dragutin Tadijanović v obliki dnevnika spominja novembrskih dni leta 1948, ko je kot delegat hrvaškega književniškega društva in odbora za postavitve spomenika Silviju Strahimiru Kranjčeviću v Sarajevu zbiral dodatno gradivo o njem. Dubravko Jelčić v svojem sestavku odkriva ironijo v Kranjčevićevih delih. Tomislav Sabljak pa objavlja svoje predavanje, ki ga je imel na zborovanju Živi Kranjčević, v katerem se dotika Kranjčevićevega dela, kakor ga je razumeval Janko Polić Kamov.

*

V dvojni številki sarajevskega Izraza (11–12) zasledimo tri prispevke ob stoletnici bosanskohercegovega dramatika Vladislava Veselinovića Tmuše. Josip Lešić piše o njegovem obsežnem delu, ki pa so ga poklicna gledališča malo uprizarjala. Gordana Muzaferija piše o odmevu balade Hasanaginica, ki je navdihovala dramsko delo Vladislava Veselinovića Tmuše. Vojislav Maksimović pa je napisal sestavek o njegovih esejističnih besedilih in člankih. Draško Redjep piše o nekaterih »skrivnostnih točkah« Krleževih *Zapiskov iz Tržiča*.

*

Dvojna številka beogradske Književnosti (1–2) prinaša četrto nadaljevanje raz-

prave o postmodernističnem času, ki jo je napisal Janko Kos, prevedla pa Miljenka Vitezović. Časopis objavlja tudi štiri eseje, prebrane na lanskem štabnem srečanju na temo Slovenska literatura in provinca. Objavljeni so prispevki, ki so jih napisali Andrej Blatnik, Jani Virk, Luka Novak in Marko Crnković. Sicer pa je številka posvečena šeststoletnici kosovske bitke. V tem sklopu med drugim Ljubomir Simović objavlja svoje zapiske za pogovore z igralci, kakor je poimenoval pojasnila k svoji drami *Boj na Kosovu*.

*

V 335. številki beogradske Književne reči je objavljene nekaj poezije Tomaža Šalamuna v prevodu Milana Djordjevića. Branko Maširević se je pogovarjal z ameriškim mislecem kulturologom Russlom Jacobyjem. O Kosovu in okoli njega piše Dragiša Vitošević.

*

V 6. številki novosadskega Letopisa Matice srpske v uvodu objavlja Branko Hofman *Tri besede na zmečkanem papirju ali pisateljeva usoda*, kar je prevedel Gojko Janjušević. Andrea Zlatar piše o antičnem epu in svetopisemski pripovedi, pri čemer obravnava razmerje Marulićevega dela *Davidiadis Libri* do predloge. Srba Ignjatović je napisal sestavek o pripovedništvu Saša Hadži Tančiča v območju bajeslovnega, čarobnega in mističnega.

*

V 358. številki novosadskih Polj je Mirko Zurovac napisal esej z naslovom *Resnica v umetnosti*, pri tem med drugim ugotavlja, da je lepota umetnine poroštvo resnice v njej. Sicer pa je številka namenjena filmu in književnosti. Tako med drugim piše Bora Ćosić o filmu in književnem delu, Branko Čegec pa o vizualnosti književnosti, pri čemer se doti-

ka enakopravnosti književnosti v okvirih vizualnih umetnosti, stopenj vizualizacije književnosti ter praktičnega primera, kako filmska izkušnja dopolnjuje živo poezijo. O svoji izkušnji s filmom piše književnik David Albahari, svoje spominjanje na film pa je prispeval tudi Mirko Kovač. O dvojnem tiru pri filmskem delu piše režiser in književnik Žika Pavlović. Miloje in Žarko Radaković pa sta svoje razmišljanje naslovila *Gledanje »pošastnega«*, in sicer kot filmsko razgradnjo literarnega. Aleksandar Kostić piše o razmerju kriminalistične književnosti do kriminalističnega filma. Mihajlo Pantić razmišlja o romanu o filmu ali romanu, ki je film. *Kronika tekočih dogajanj* je naslov »na filmski način« napisane pripovedi spod peresa Petra Handkeja in v prevodu Žarka Radakovića. Sklop prispevkov o filmu in književnosti obsega tudi več sestavkov tujih piscev.

*

V 54. številki somborskih Dometov so objavljeni stihi Gregorja Strniša v prevodu Špira Matijeveća. Ob dvestoletnici rojstva srbskega poligrafa Platona Atanackovića so izšli trije prispevki. Sava Damjanov piše o njegovem deležu v književnosti tistega časa. Ljiljana Subotić razmišlja o Platonu Atanackoviću in njegovem vrstniku Vuku Karadžiću. Aleksandar M. Petrović pa objavlja nekaj prispevkov k presojanju Platona Atanackovića.

*

V 12. številki skopskega Spektra zasledimo sestavek Blažeta Koneskega o zapisih Jordana Hadži Konstantinova Džinota in Konstantina Miladinova, ki sta se sredi prejšnjega stoletja zavzemala za ponovno ustanovitev ohridske arhiepiskopije. Gjorgi Pop-Atanasov piše o neznanem prepisu kanona, ki ga je slovanski blagovestnik Metod namenil Dimitru Solunskemu in o katerem je bilo doslej znanih šest različic. Blaže Ristovski je

naslovil svoj prispevek *Po poti Koča Racina*; za nas je zanimiv zlasti opis Racinove poti z dresdenskega partijskega kongresa prek Dravograda in zapora v Radljah.

*

Marino Qualizza piše v 1. številki čedajškega časopisa Dom o papeževi novoletni poslanici v luči položaja manjšin ter izraža prepričanje, da je mogoče na narodnostno mešanih območjih, kakršno je Benečija, zagotoviti mir le s spoštovanjem manjšinskega prebivalstva. Časopis Dom poroča tudi o obisku ministra za prevoz Giorgia Santuza in predsednika cestne skupnosti dežele Veneto, ki upravlja tudi avtoceste v Furlaniji–Juljski krajini, Giuseppa Romana Specogna v uredništvu glasila. Pogovarjali so se o nadaljnjih možnostih za gospodarski in kulturni razvoj v Benečiji z vidika ustrežnejših prometnih zvez. En prispevek govori tudi o dogajanjih v matični domovini: *Praznovanje božiča na Onejskem*, namreč na oni strani za njih – to je pri nas. Pisec z olajšanjem ugotavlja, da je lansko praznovanje božiča končno uveljavilo dostojen prikaz tega praznika v Sloveniji, pri tem pa opaža tudi primeren delež sredstev obveščanja, posebno našega radia in televizije. Da pa so lahko prišli na račun tudi drugače misleči, so poskrbeli ljubljanski kinematografi, ki so ravno na božič začeli predvajati film Poslednja Kristusova skušnjava, piše med drugim v čedajškem Domu.

*

V tretji številki časopisa Literatur um 11, ki izhaja v nemškem Marburgu, objavljajo poezijo tudi trije Slovenci. Janko Ferik objavlja svojo pesnitev kar v nemščini, medtem ko se Gustav Januš predstavlja s štirimi pesmimi v slovenščini in v lastnem nemškem prevodu. Tomažu Šalamunu so natisnili dve pesmi v izvirniku, ki ju je prevedel Peter Kersche. Pesmim so dodani še krajši podatki o življe-

nju in delu pesnikov. *Uboga Miss Brewster* je naslov noveli, ki jo je napisala Gertrud Fussenegger.

*

Časopis *River Styx*, ki izhaja v St. Louisu v ameriški zvezni državi Missouri in je namenjena poeziji, pripovedništvu in grafični umetnosti, objavlja v svoji 26. številki tudi štiri pesmi, ki jih je napisal Tomaž Šalamun. Vse je prevedel Charles Simic.

*

V 27. številki časopisa *Agni*, ki izhaja v Bostonu v ameriški zvezni državi Massachusetts, piše William Corbett o knjigi z naslovom *Pogovori in spomini Roberta Lowella*, kot jo je objavil Jeffrey Meyers. Michael Milburn je napisal razpravo z naslovom *Lowellovo razpoloženje*.

V reviji sta objavljeni tudi dve pesmi Tomaža Šalamuna v prevodu Michaela Bigginsa. Naš pesnik se pojavlja v družbi takšnih pesnikov, kakor sta Antonio Machado in Yannis Kondos.

*

Zadnja (dvojna) številka (31–32) časopisa *Ironwood*, ki izhaja v Tucsonu v ameriški zvezni državi Arizona, prinaša predavanje, ki ga je imel John Taggart na zborovanju v spomin Georgea Oppna. *Nastanjanje duše* je naslov prispevku Michaela Watersa o pesniški zbirki *Dan telesa*, ki jo je napisla Carol Frost. Sicer pa se v družbi takih pesnikov, kot so na primer Eugenio Montale, Czesław Miłosz in Ingeborg Bachmann pojavlja tudi Tomaž Šalamun, in to s pesmima, ki sta mu jih prevedla Anselm Hollo in Michael Biggins.

A. A.